

El llaç per a caçar ocells

(ALDC, VII, 1604. El llaç per a caçar ocells)

L'enunciat designa, en principi, la 'corda o cordell, que en un cap té un ull per on passa l'altre cap, que escorrent-se en estirar-lo, fa petita la baga i serveix per a agafar ocells o altres animals, sobretot conills, teixons i perdus'; en lloc de corda, pot emprar-se pèl de cavall (96, 111), fil d'aram (100, 134) o roba (12). *Llaç*, usat sovint en pl., deriva del llat. vg. LACIU (llat. cl. LAQUEUS 'llaç, llaç escorredor', per simplificació del grup consonàntic -KIU); documentat des del s. XIII, coneix aquestes var.: *llaç escorredor* 48, 63, 104, 107, 147, el determinant, derivat de *escórrer* < EXCŪRRĒRE 'córrer cap a fora'; *lla[θ]* 132, *lla[θ]o* 100, 138, 139, formes aragonesitzants; *laço* 189, mall. *laç*, documentada en Figuera, 1840: "Lás. Instrument para cassar ô agafar animals. [cast.] Lazo"; der. *llacera* o *llaceres*, *lla[θ]eres* 134, 138, amb el suf. -era (< -ARIA), indicador de pertinença (com *rodera*, *vorera*); *llacet* 149, 153, 160, amb el suf. dim. -et (< -ĪTTU). Tenen relació amb 'llaç, nus' els mots *baga* 70-72, 83 (var. *baga corredora* 31), del llat. BACA 'anella', amb canvi semàntic, i *llynya* 106, der. del llat. LĪNEA, pròpiament f. substantivat de *lineus*, -a, -um 'fil de lli' (*linea restis*), canviat pel hiat en *linia* i palatalitzada la *n* en contacte amb la [j]; després s'ha estès a tota mena de fil, especialment l'usat pels caçadors; el mot ha sofert una assimilació a la nasal (*nyinya* 111), amb els der. amb el suf. -ol (< -OLU), *ginyol* 80, 82, amb canvi [ʎ] > [ʒ],

nyinyol 32, 59 i, amb despalatalització de la primera nasal, *ninyol* 55.

Obeeixen a altres motivacions: a) 'lloc on acostuma a jeure el conill': *jaç* 180, del llat. vg. *JACIUM, der. de JACĒRE 'jeure' (var. *enjaç* 73; cf. oc. *jas*, *jatz*, it. dial. *jazzo*; veg. PALDC, VI, mapa 912); b) 'camí del cau a la boca del qual es posa la xarxa': *sendera* (s. XIV) 146, der. de *senda*, del llat. SEMITA 'camí estret per a vianants; vorera' (veg. PALDC, III, mapa 440), probablement semblant a *rasera* 25, der. de *rasa* (< llat. RASA, part. de RADĒRE 'raure, cavar'), a través de la idea de 'solc, reg, caminó' (cf. *Tresor*); c) 'espècie d'au que es caça': *perdigossa* 67 (Sant Pere de Ribes i, segons *Tresor*, a Vilanova i la Geltrú és un "llaç per a caçar perdus amb una oliva") seria un der. de *perdiu* (< PERDĪCEM), a partir del radical PERDIC-, present en der. com *perdigot*, *perdigana*, etc. (DCVB) (cf. mapes 993 i 1033); d) 'bastonets del parany': *verga* 25, 26 (< llat. VĪRGA); e) potser pel 'so que fa el parany quan atrapa la presa': *espiguuet* 102, d'origen onomatopèic.

L'alg. *xobo* 85 és un manlleu al sassarès *giobu* (← toscà *giovo*, *giogo* < IŪGU [DEI]).

Des d'un punt de vista territorial, notem la gran extensió de *llaç*, amb la sorprenent presència mall. de l'intrús *laç*, més que centenari, i el der. *llacera*, així com els testimonials *rasera*, *verga*, *baga*, *nyinya* (i der.), *perdigossa* i *sendera*.

Són mots normatius *llaç*, *llacera*, *sendera*, des del DG_I, 1932.

